

NIEUWSBRIEF WAARDEWERKEN

5de jaargang, februari 2009

Colofon

In het innovatienetwerk Waardewerken werken pioniers op het gebied van multifunctionele landbouw samen met onderzoekers van Wageningen UR aan de uitdaging om de multifunctionele landbouw verder te versterken en te ontwikkelen tot een professionele en volwaardige sector. Dit alles vraagt maatwerk in beleid en onderzoek, in samenspel met bevoegen ondernemers. Waardewerken wordt gefinancierd door het ministerie van LNV.

Persoonlijk aanmelden voor deze nieuwsbrief kan door een mail te sturen naar info@waardewerken.nl. Klik [hier](#) als u deze nieuwsbrief niet meer wenst te ontvangen.

Onderwerpen in dit nummer

- Actuele gebeurtenissen.
- Samenwerking tussen Waardewerken en de Taskforce Multifunctionele Landbouw
- Nieuws uit de projecten
- Waardewerken in 2009
- Bedrijfsportret Activiteitenboerderij 'Fjouwerhusterpleats'

Actuele gebeurtenissen.

De najaarsexcursie.

Op 6 november is de 2^e inspiratiedag georganiseerd. Bijpraten over nieuwe ontwikkelingen en discussie aan de hand van actuele zaken op de bezochte bedrijven staan deze dag centraal. Waardewerken was te gast bij Fruittuin Verbeek en bij Ko-kalf. Belangrijke onderwerpen die deze dag de revue zijn gepasseerd zijn omgaan met wet- en regelgeving, uitstraling en verdere professionalisering van het bedrijf. De middag werd afgesloten door in groepjes te discussiëren over de bedrijfsorganisatie en de diverse toekomstplannen. Voor de ondernemers leverde de dag weer nieuwe inspiratie en herkenning. De diverse zaken door de ondernemers op de dag

naar voren gebracht zijn weer aanknopingspunt voor de betrokken onderzoekers om in de komende periode aan te gaan werken. Ko Kalf zet zijn biologische Blonde d'Aquitaine vlees zoveel mogelijk direct bij de klant af. Aan het eind van de dag konden we daarvan genieten in een restaurant in Elburg dat vlees van KoKalf op het menu heeft staan. Al met al weer een zeer inspirerende dag!

Brand op Fruittuin Verbeek

Op zaterdag 3 januari heeft een grote brand gewoed op Fruittuin Verbeek, het bedrijf van Ton en Annette Verbeek. De schuur met daarin de winkel, opslagruimte, keuken, ontvangstruimte en kantoren zijn volledig uitgebrand. Gelukkig deden zich geen persoonlijke ongelukken voor en is de woning gespaard gebleven. Een enorme slag voor onze twee Waardewerkeren.

Zonnehoeve wint Ekoland Innovatieprijs 2009.

Op 21 januari j.l. is op de BioVak in Zwolle de winnaar van de Ekoland innovatieprijs 2009 bekend gemaakt. Zonnehoeve, het bedrijf van Piet van IJendoorn werd verkozen tot winnaar. Jury: *"De zonnehoeve is een schitterend voorbeeld van een bedrijf waar alle afzonderlijke onderdelen met elkaar verweven zijn en elkaar versterken. Het gemengde landbouwbedrijf, de zorg, de bakkerij. Het sluit allemaal op elkaar aan." Namens Waardewerken willen we Piet en zijn team feliciteren met deze fantastische erkenning voor zijn inzet voor de multifunctionele landbouw.*

We feliciteren het team van Zonnehoeve met het behalen van dit succes.

Waardewerken en de Taskforce MFL

Op 2 december heeft een delegatie van Waardewerken gesproken met de Taskforce Multifunctionele landbouw. Hieronder enkele hoofdpunten uit het gesprek.

Het is moeilijk om bij LNV subsidies te krijgen voor verbredingsactiviteiten. De subsidies die er zijn richten zich op de landbouwfunctie en landbouwproducten, niet op verbrede diensten. Ook de Taskforce worstelt daarmee. Waardewerken gaat een brief sturen naar LNV om hen uit te nodigen voor gesprek hierover.

Het voortbestaan van Waardewerken is ook in het belang van de Taskforce. Waardewerken kan zorgen voor een verdiepingsslag bij een aantal verbredingsthema's. Ook vormt ze de voelhoorn voor vernieuwing en kan ze het beleid ondersteunen. Waardewerken legt – als informeel kennisnetwerk - op een unieke manier de link tussen onderzoek, beleid en praktijk. Verder kan ze meedenken over de consequenties van het ontstaan van nieuwe hoogwaardige markten. Tenslotte kan Waardewerken veel betekenen bij het agenderen van ruimtelijkeordeningsproblemen.

De Waardewerken agenda is doorgelopen. Er is aangegeven bij welk onderwerpen van Waardewerken al door anderen al worden opgepakt. Denk hierbij aan zorglandbouw, streekproducten en de hygiëne bij zelfkazen. Ook zijn er thema's waar Waardewerken een goede partner zou kunnen zijn. Het gaat dan om een inspiratieboek en ruimtelijke ordening (i.s.m. Netwerk Platteland). Tenslotte zijn er ook een aantal thema's die aandacht verdienen. Genoemd zijn: programma's voor middelbare scholen, landelijke marketing van spelen op de boerderij en een concrete invulling van natuurbeheer. Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Andries.Visser@wur.nl

Nieuws uit de projecten

Burgers van Waardewerken

In 2008 is het project Burgers van Waardewerken van start gegaan. Het doel van dit project is om vanuit het perspectief van burgers uit de grote steden een visie te ontwikkelen op (multifunctionele) landbouw. Dit gebeurt door hen mee laten denken over de ontwikkelingen in de (multifunctionele) landbouw en hun te bevragen over hun beelden en wensen ten aanzien van landbouw en platteland. De werktitel "Burgers van Waardewerken" is vervangen door een pakkende naam en bijbehorende website en beeldmerk. Kijk hiervoor op www.boergroep.nl. In december zijn de eerste groepen in Amsterdam en Groningen van start gegaan. Beide groepen bestaan uit 15 tot 20 zeer betrokken burgers. In 2009 zal het aantal groepen verder worden uitgebreid en zal een landelijke bijeenkomst georganiseerd worden waarin gewerkt wordt aan een gezamenlijke visie op landbouw en platteland. Op deze bijeenkomst zal ook een ontmoeting met de pioniers van Waardewerken plaatsvinden. Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Arjan.Dekking@wur.nl

Praktijkstages Waardewerken

Het doel van dit project is om beleidsmakers van overheden en NGO's stage te laten lopen op een Waardewerkenbedrijf. Tijdens deze stage wordt aandacht besteed aan actuele problemen waar de multifunctionele landbouw mee te maken heeft. Op deze manier krijgen beleidsmakers een goed beeld van de multifunctionele landbouw. Naast de praktijkstage vindt ook een stuk methodiekontwikkeling plaats. Dit project is na de zomervakantie opgestart. Helaas heeft er nog geen praktijkstage kunnen plaatsvinden. Dit komt door de late start van het project, de volle agenda's van de potentiële stagelopers en de drukke werkzaamheden van het Waardewerkenbedrijf dat als stageplaats zou fungeren. In 2009 gaat Waardewerken verder met dit project.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Francisca.caron-Flinterman@wur.nl

MAER (MAatschappelijke Effect Rapportage)

In 2008 is de MAER gereed gekomen, een tool voor het aantonen van de maatschappelijke meerwaarde van multifunctionele bedrijven. Er is gefocust op de gemeente als maatschappelijke partij, omdat daar de meeste toepassingen liggen. Het invullen van de MAER leidt tot een maatschappelijke paragraaf (toegeschreven op de gemeente) in het ondernemingsplan. Het proces wat doorlopen kan worden om de belanghebbenden te betrekken bij de plannen is ook onderdeel van de MAER. De test is getoetst met de plannen van verbrede ondernemers en besproken met bedrijfsadviseurs en een gemeenteambtenaar. MAER redeneert vanuit de wensen van de maatschappij (de gemeente) en vult daarmee de huidige ondernemingsplannen prima aan.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Abco.deBuck@wur.nl

Regionale ontmoeting.

Op 26 november heeft op Fruittuin Verbeek in Oldebroek een regionale bijeenkomst plaatsgevonden. Op deze bijeenkomst waren ongeveer 25 mensen aanwezig; multifunctionele ondernemers uit het netwerk van Fruittuin Verbeek en een flink aantal regionale stakeholders (provincie, gemeenten, KvK, MKB etc.). Het thema van deze bijeenkomst was: het belang van de multifunctionele landbouw voor de lokale economie. Vooral het inzichtelijk maken van het zakelijke netwerk om een multifunctioneel bedrijf was een eyeopener voor veel aanwezigen en leverde een zeer geanimeerde discussie op. Deze succesvolle formule zal in 2009 nog een aantal keren worden herhaald en misschien wel leiden tot enkele regionale Waardewerkeninitiatieven.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Marcel.Vijn@wur.nl

Waardewerken op symposia en beurzen

Gedurende het jaar 2008 is Waardewerken aanwezig geweest op een aantal symposia en beurzen:

- 23 oktober: De Europese Eemlandconferentie
- 24 oktober: Ondernemersdag EemlandConferentie
- 10 november: Dag van de Toekomst
- 28 november: Ondernemersdag Oost

In totaal weden deze dagen door enkele duizenden mensen bezocht. Op deze manier werkt Waardewerken aan een grote naamsbekendheid.

Waardewerken betrokken bij internationale ontmoeting van multifunctionele ondernemers

Op 23 oktober heeft de Europese Eemland Conferentie plaatsgevonden. Onderdeel van deze conferentie was de startbijeenkomst van het **European Multifunctional Farmers Network**'.

Door Wageningen UR en De Eemlandhoeve is een workshop georganiseerd op Waardewerkenbedrijf Zonnehoeve. Tijdens deze workshop is er kennis gemaakt en is er een agenda opgesteld waaraan het netwerk wil gaan werken. De belangrijkste punten in deze agenda zijn: samenwerking tussen ondernemers en kennisinstellingen die bij het netwerk betrokken zijn en een platform vormen voor een duidelijke stem richting de Europese overheid.

Met de deelnemers uit het buitenland zijn verschillende multifunctionele bedrijven in het midden van het land bezocht. Ook hebben deze mensen overnacht op een boerderij. Het contact tussen ondernemers van verschillende nationaliteiten zorgt voor inspirerende ontmoetingen. Een Waardewerker verwoordt dit als volgt: *"Het zien van veel en zeer verschillende voorbeelden van multifunctionele boerderijen is erg inspirerend. Het gaat dan niet alleen om de verschillende activiteiten, maar ook om de verschillende motivaties, culturele aspecten en de sociale drijfveren van ondernemers."*

Van de workshop is een verslag gemaakt. Daarnaast is er binnen het kader van het netwerk EMFN een documentaire gemaakt over hoe vier multifunctionele boeren het Europese platteland veelzijdig maken.

Op de laatste dag van de Europese Eemland Conferentie is er een ondernemersdag voor Nederlandse multifunctionele ondernemers georganiseerd. De organisatie was in handen van de Eemland Conferentie en de Taskforce Multifunctionele Landbouw. Eén van de stands liet een overzicht zien van

de publicaties en activiteiten van het innovatienetwerk Waardewerken. De Waardewerkenstand werd geflankeerd door een prachtige kraam van Fruittuin Verbeek. Deze Waardewerker uit Oldebroek had een breed assortiment van streekproducten van verschillend fruit meegenomen.

Tijdens de Waardewerken 2-daagse in maart 2009 wordt besloten of we ons gaan inzetten om een (Europees) projectvoorstel te schrijven voor het EMFN.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Daniel.deJong@wur.nl

Waardewerken in 2009

In 2009 viert Waardewerken zijn eerste lustrum. In vijf jaar tijd is Waardewerken uitgegroeid tot een toonaangevend innovatienetwerk met een grote impact voor zowel de praktijk, het onderzoek als ook het beleid. Ook in 2009 gaat Waardewerken weer flink aan de weg timmeren op deze drie werkterreinen.

Zo zal Waardewerken in 2009 aanwezig zijn op de vier ondernemersdagen die de Taskforce Multifunctionele Landbouw samen met de belangenorganisaties organiseert. Ook zullen de Waardewerkeren regelmatig hun ervaringen delen met de praktijk bijvoorbeeld bij bijeenkomsten met het Groot Agrarisch Kansenspel.

Het onderzoek dat vanuit Waardewerken geïnitieerd wordt zal in 2009 in belangrijke mate een voortzetting zijn van 2008. Zie hiervoor het onderdeel 'Nieuws uit de projecten'. Daarnaast zal in 2009 een nieuw onderzoeksproject starten. Het thema van dit onderzoek wordt op de Waardewerken-bijeenkomst in maart bepaald.

De samenwerking met de Taskforce Multifunctionele Landbouw zal in 2009 worden voortgezet. Dit zal onder andere resulteren in een gezamenlijke uitvoering van een aantal projecten. Daarnaast zal Waardewerken zich ook bij regionale overheden gaan profileren. In 2008 is hiermee een succesvol begin gemaakt. Zie hiervoor het verslag van de regionale ontmoeting.

Tegelijkertijd gaat Waardewerken aan de slag om nieuwe deelnemers te werven. Hiervoor zullen een aantal bedrijven gericht worden benaderd.

Bedrijfsportret

In elke nieuwsbrief nemen we een bedrijfsportret op van één van de Waardewerken deelnemers. In deze uitgaven Activiteitenboerderij 'Fjouwerhusterpleats' van Klaziena en Steven van der Zee.

In 1993 namen Steven en Klaziena het melkveehouderijbedrijf over van de ouders van Klaziena. Het bedrijf bestond toen uit 35 melkkoeien, 35 schapen en 34 ha grond. De koeien werden toen nog gemolken in de oude Hollandse stal terwijl het jongvee in de boerderij zat. Na de aankoop van een woning lag de weg open voor een verdubbeling van melkquotum en de bouw van een ligboxenstal voor ca 115 dieren. De melkveehouderij bestaat momenteel uit 550.000 kg melk geproduceerd door ca 65 melkkoeien en 65 stuks jongvee op 40 ha land. De veestapel breid zich gestaag uit maar heeft inmiddels wel een huisvestingsprobleem.

De Activiteitenboerderij Fjouwerhusterpleats, kortweg Activiteitenboerderij, kent z'n multifunctionele roots in 2002 toen er zo nu en dan nieuwsgierige toeristen de nieuwe koeienstal wilden bekijken. Door het slechte weer, te weinig ruwvoer en betere benutting van de mest werden de koeien dat jaar wat langer op stal gehouden dan normaal. De ligging van de stal is uniek. De weg loopt hoog langs de boerderij en door de grote openingen in de zijgevel hebben de weggebruikers vrij zicht op de koeien. Dit maakte menig toerist nieuwsgierig om moderne melkveehouderij te bekijken. De eigenaren, Steven en Klaziena van der Zee kwamen er achter dat de huidige "burger" weinig van landbouw afweet en besloten garen te spinnen uit de behoefte om melkveehouderij te ervaren. Mede gedreven door een slechte melkprijs en slechte technische resultaten ontstond de Theetún Fjouwerhusterpleats die 2 jaar later werd doorontwikkeld tot Activiteitenboerderij. Dit bleek een gouden slag te zijn. In het eerste jaar ging het er nog allemaal redelijk primitief aan toe met een toilet in de ligboxenstal en een in allerijl provisorisch opgebouwd zaaltje. De activiteiten beperkten zich toen nog tot greidegolf (een soort boerengolf) en bikkelboercompetitie (poldersport) aangevuld met een speurtocht. In de jaren daarna kwamen daar levend tafelvoetbal, hooivorkdart, drektrek bij alsmede kano- en waterfietsverhuur,

kickbikerverhuur en een combi van die twee, de kanokickbiketour. De nieuwste aanwinsten voor 2009 zijn blaasvoetbal en komende zomer boerenpaintbal of maispaintbal. De grootste aanwinst in de afgelopen jaren is ongetwijfeld het maïsdoelhof, jaarlijks trekt dat enkele duizenden bezoekers. Leuk intermezzo dit jaar in het doelhof waren de vossenjachten en spooktochten.

In 2007 zijn Steven en Klazienabegonnen met het opzetten van een educatie tak. Dit ook weer gedreven door het ideaal om meer mensen deelgenoot te maken van het mooie van landbouw en de nauwe betrokkenheid bij de natuur. In 2008 is hieruit samenwerkingverband ontstaan met een basisschool, van hieruit is een stichting opgericht welke de organisatie van de educatie moet regelen. Steven is hiervan voorzitter en Klazienah heeft haar educatie papieren gehaald en zal medewerking verlenen. De basisschool is echter eerste aanspreekpunt voor de boerderijeducatie en levert een educator om de educatie meer inhoud, stabiliteit en kwaliteit te geven.

Inmiddels heeft de Activiteitenboerderij de derde zaal bijna afgebouwd en kan er aan ongeveer 280 mensen tegelijk onderdak verschaft worden. Is er 1 vaste medewerker in dienst en hebben nog 3 medewerkers een los contract. Daarnaast is het boerenechtpaar op zoek naar nog ongeveer 5 medewerkers naast de 15 vrijwilligers die er al zijn voor de vossenjacht e.d. Het bezoekersaantal kwam voor 2008 op ca 10.000 (1500 in 2005). De toekomst ziet er dan ook best rooskleurig uit. Wel is er besloten de energie voor groei en ontwikkeling de komende jaren in de Activiteitenboerderij te steken. Door een tekort aan personeel worden alle faciliteiten nog onvoldoende benut.

De technische resultaten van de melkveehouderij komen steeds op een beter niveau. In 2009 is de rigoureuze stap genomen om het landwerk zoveel mogelijk in loonwerk te laten verrichten, dit scheelt arbeid en brandstof- en onderhoudskosten.

In 2006 zijn we benaderd om deel te gaan nemen aan het Waardewerken netwerk. Wij voelden ons zeer vereerd om hieraan als nog jong multifunctioneel bedrijf deel te mogen nemen. Aanvankelijk voelden wij ons ook niet echte pioniers maar mede door de invloed van andere waardewerkers is ons bedrijf sneller ontwikkeld dan we hadden verwacht en zijn we, met name hier in het noorden, wel pioniers geworden, trekken we ons eigen plan en zijn ook vernieuwend bezig als het gaat om bijvoorbeeld educatie. Graag bezoeken we de bijeenkomsten om te voelen en te beleven wat anderen doen en hoe ze een en ander realiseren. Daarnaast mogen wij onze ervaringen weer delen met andere ondernemers. De afgelopen 2 seizoenen hebben we ca 30 keer een avond verzorgd samen met de NAJK over het agrarisch kansenspel. Wij zijn er van overtuigd dat in het verstedelijkt gebied, wat Nederland is, de Multifunctionele landbouw noodzakelijk is voor zowel een gezonde landbouw als voor een gezonde maatschappij. Samen met andere waardewerkers en de ondersteuning van de medewerkers van WUR kunnen we komen tot een verstedelijkt Nederland met begrip voor productieprocessen en respect voor natuur en milieu